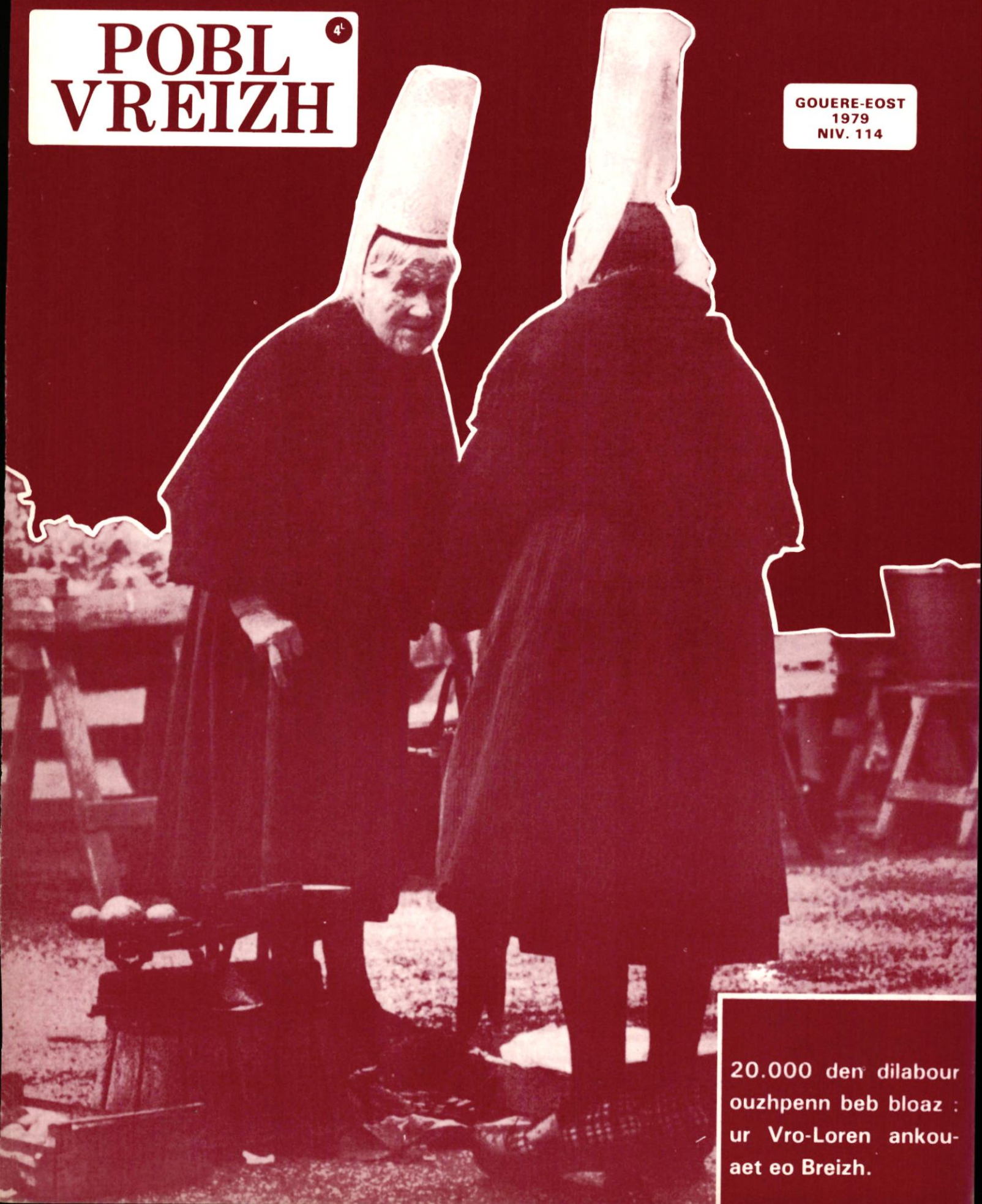

DEGEMER MAD E BRO-LOREN...

**POBL
VREIZH**

4^e

GOUERE-EOST
1979
NIV. 114

20.000 den dilabour
ouzhpenn beb bloaz :
ur Vro-Loren ankou-
aet eo Breizh.

HARPIT POBL VREIZH

KRP 2746-79 ROAZON
CCP RENNES

3° listennad

J. Pouliquen, Brest	60,00
I. Cochevelou, Gregam	20,00
Y.F. Jacq, Kemper	60,00
J.P. Roazon, Gwened	30,00
J. Ch., Brétigny-sur-Orge (91)	20,00
M. Génin, Roazon	20,00
C. Olivier, An Arvor	20,00
Philippe C., Ste Adresse (76)	30,00
P. Ar Bras, Brest	10,00
Josef A., St Herblain	20,00
G. Rivière, Pouskorv	10,00
A. Le Hénaff, Goderville (76)	60,00
Y. Gergaud, Severac	10,00
Y. Gailhareg, Gwengamp	10,00
	380,00
Diwar al listennadoù all	910,00
War-un-dro	1290,00

Trugarez vras, ur wech ouzhpenn, d'hor profourion, daoust ma n'eo ket gwall hir roll ar mis-mañ, na ken ponner plad ar gest. Mes n'eo ket ar re o deus roet arc'hant bras pe heni bihan a zo da damall, eveljust !

Lavared a raomp lec'h all pegen dispar eo bet Gouel Pobl Vreizh, ar pemped hemañ, bet gwraet e Brest d'ar 16 ha d'ar 17 a Vezheven. N'eo ket gwraet ar c'hoñchoù pizh c'hoazh, mes fiziañs hon eus e vo bet dastumet meur a vilion (kozh, memestra !). Hag an arc'hant-se zo gwraet, araog peb tra, ewid delc'her en o sav hon diw gasetenn bolitikel, an heni c'halleg Le Peuple Breton, hag an heni vrezhoneg Pobl Vreizh. Ezomm bras o deus da vezañ harpet. Ganeoc'h, lennerion ha komanantierion ger, e vez harpet Pobl Vreizh gwellikañ ma c'hellit, mes ar pezh a gassit n'eo ket trawalc'h, siwazh. Hag ar mouller, kêr en deus kaoud passianted ganeomp, ez eo red mad paeañ e fakturennoù dezañ. Paeet e vezont, eveljust, mes a-wechoù e vez un tammig dale...

A-drugarez d'ho tonesonoù, hag int skortig, a-drugarez d'ar gwenneien bet dastumet e-kerz Gouel Pobl Vreizh, e talc'homp gant an erw. Arabad deoc'h kaoud aon da skrivañ deomp, e brezhoneg, pe memes e galleg — mar kav deoc'h n'oc'h ket gouest d'henn ober o brezhoneg — : ya, skrivit deomp, da lâred peheni eo ho santimant diwarbenn Pobl Vreizh ; ma vez pour, e vo pour, ma vez trichin, e vo trechon !

Pobl Vreizh

KOMANANTOÙ

boutin : 40 L	V
P \ skoaz : 60 L	R
O pe ouzhpenn	E
B KRP ROAZON	I
L 2746-79	Z
C.C.P. RENNES	H

Ti-Moullerezh « Iroise »
29200 Brest
Rener ar gelaouenn :
Fañch Morvannou C.P.P.A. 50 091
1700 skwerenn

DA LENNERION HA DA GOMANANTERION « POBL VREIZH »

Bez ez eo an niverenn 114-mañ eus « Pobl Vreizh » heni mis Gouere hag heni mis Eost war-un-dro... Degass a raomp da soñj d'hon lennerion ez eus « Pobl Vreizh » abaoe mis C'hwevrer 1970 : deuet eo er-maes hon kasetenn vrezhoneg politikel nemeti beb mis abaoe. Ar bloaz-mañ koulskoude ez eus un tamm diskrog ganeomp. Perag ? Kudennoù arc'hant ? Kudennoù tud ? N'eo ket. Ober a ra « Pobl Vreizh » evel he breur henañ « Le Peuple Breton » : kasetenn c'halleg an UDB he doa kemeret un tamm dilañs, abalamour d'an diskrog-labour hir a zo bet e « tri postal » Brest : chomet e oa, berniet eno assambles gant milieroù a lizheroù all, ar re a vez kaset da « Le Peuple Breton » hag iwe ar pennadoù a vez fotokomposet en Oriant...

Ema « Pobl Vreizh » ha « Le Peuple Breton » dindan respontegzh ar memes den, esel eus Burew Politikel an UDB. Setu eo bet kavet gwelloc'h gantañ lakaad « Pobl Vreizh » war ar memes troad gant « Le Peuple Breton ».

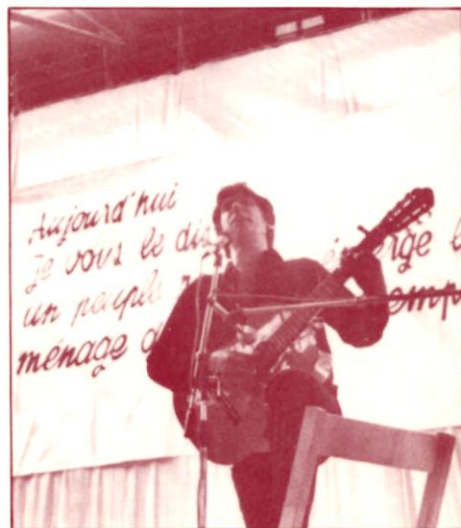
Paotred ha merc'hed « Pobl Vreizh » n'eo ket bet diaes dezo sentiñ !... Fiziañs hon eus e kompreno hon lennerion ar perag hag ar penaos eus an niverenn-mañ o talvezoud ewid daou vis.

D'an oll e hetomp vakañsoù laouen, e Breizh ewid ar Vretoned o labourad e diavaes bro, ha memes ewid ar re a zo o chom enni ingal. Diskuizh, laouenedigezh d'an oll, ewid gelloud stagañ ganti adarre a-benn an diskramzer.

Pobl Vreizh

gouel BREST:

E Brest eta eo bet gwraet 5° Gouel Pobl Vreizh, d'ar sadorn 16 ha d'ar sul 17 a Vezheven... Dister eo lavared en deus gwraet berzh : 18 000 a dud zo bet deuet e-barzh etre ar sadorn hag ar sul. Ur mor a dud. Ha pebezh frealzidigezh o weled kement a dud yaouank, brezhoneg gante alies. Ar fest-nos, d'ar sadorn da nos, zo bet un dudi. Bez e c'heller lavared ema pobl Vreizh o tihuniñ. Plijadur o weled kamaraded, tud anavezet na oant ket bet gwelet pell zo.

Komanantit d'ar gelaouenn bolitikel nemeti e brezhoneg penn-da-benn

Pobl Vreizh (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREST-CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

a gass e gomanant

Boutin : 40 L (1)

Skoaz : 60 L pe ouzhpenn (1)

Estrenvro : 60 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amañ an arc'hant

dre chekenn-bost (1)

dre vandat-lizher (1)

dre chekenn-vank (1)

CCP RENNES 2746-79

* da verkañ dre red war ho kolo lizher

pobl vreizh

16/17 a Vezheven

War FR3, e-kerz un abadenn «Nos vad», en doa **Fañch Morvannou**, bet pedet gant Mañ Kermarreg, roet da c'hoùd d'ar re a sell douzh an tele brezhoneg, petra eo ar gelaouenn **Pobl Vreizh**, ha war ar memes tro, en doa kementet ar gouvel... Bet eo bet ur gouvel bras, ur gouvel laouen. Laouen en desped d'ar c'houmoul du : an dilabour e Breizh, ar stalioù o serrañ, ar frankisoù breset, pobl Vreizh mouget he mouezh ha lakaet er-maes eus kusul an Europ... Kement-se o deus displeget **F. Morvannou** e brezhoneg, en hanw **Pobl Vreizh**, **J. Guéguénat** e galleg en hanw **Le Peuple Breton**, peogwir e oa ar gouvel heni an diw gelaouenn : gwraet o deus o frezennoù dirag milieroù a dud. Straket eo bet an daouarn dehe p'o deus komzet eus « emrenerezh » : n'eo ket « tabou » ar ger-se kén.

Hag ez eo bet ar Vretoned dorn-ha-dorn gant ar bobloù gwasket ha gant labourerien an oll bobloù : meur a stand a ziskoueze pegen stard eo al liamm etre pobl ar Vretoned, hag oll bobloù gwasket ar bed. Emaint o kerzhoud assambles trema ur sossialism diasezet war an demokratelezh, ar frankis hag ar joa-bewañ.

Savet gant skolaerien ha kelennerien Ar Falz hag ar gelaouenn Skol Vreizh :

XIe kendalc'h a studioù breizheg, eus an 2 d'an 9 a vis Gwengolo 1979, e-barzh ti-koloni-vakañsoù Sant-Varzhin war-ar-maes, war draezhenn Sant Samzun, e Plouganou, nepell diouzh Montroules.

Kempennet eo bet evelhenn peb heni eus dewezhioù ar staj :

Diouzh ar beure, stalieroù :

9-10 : Kan.

10-11 : Brezhoneg (teir fasenn).

11-12 : tressañ, fleüt, gouren ha c'hoarioù eus Breizh.

12-1230 : dañsal.

Diouzh an abardaez

adaleg 4^e, ha diouzh an nos adaleg 8^e30, kaoseadennoù a beb sort : presantiñ ar c'hoariva breizheg a-vremañ, al labour gwraet gant Skol Vreizh, ur montaj diwar-benn Jakes Riou, h.a. Bez e vo tu d'ober gweladennoù da dud ar vro.

Lakait ho hanw

— ewid al lodenn vrezhoneg (2-5) ;

— ewid al lodenn c'hallek (6-9) ;

— ewid ar staj en e bezh.

Ar pris : 50 L an dewezh ewid an dud deuet, 30 L ewid ar re yaouank, an dud dilabour, divicher, 20 L ewid ar vugale.

Monitourien ha monitouresed brezhoneg a ray wardro ar vugale kehid ha ma vo o zud war o labour.

Ewid lakaad e hanw pe goulenn titouroù, skrivañ da Skol Vreizh, 1, plassenn ar Marc'hallac'h, 29210 Montroules.

E PLOUGASTEL HAG ER

PARRESIOÙ

TRO-DRO

1-8 A VIS

GOUERE

KREIS BREIZH :

Ur vro didud araog fin ar

Newez zo ez on aet d'ober un droiad beteg Koloreg, ur barres chomet tost da'm c'halon, ha da galon meur a heni, mechañs...

Hag ar gaos en-dro gant ameseien ma mamm, tud Ar Rest ; Ar Rest, ur gêriadenn tost tre d'ar vourc'h, med disheñvel diouzh ar vourc'h memestra.

Etre 15 ha 20 a dud zo o chom bar Rest : 15 zo sur ; ar 5 all zo war ar studi ha mar bezont lakaet war gont tud ar Rest ewid c'hoazh, an dra-se ne bado ket pell kén ; planedenn an dud yaouank-se zo merket fraezh : partial. Abaoe m'int bet ganet gant o mamm, pe dost, ema splann o flanedenn, ya. Ar re-mañ zo diwar ur ouenn tud deuet war an douar e Kreis-Breizh, ha dre eno ez eus ul lañs spontus gant an diblass... D'ober petra chom da rusal eno, peogwir, e-barzh an traoniennoù kâer ha didrous-se a Vro-Gernew, n'eus amzer da-zont ebed ewite... N'eus ket labour, n'eus ket labour.

An tiegezhioù, pe ar plassoù, vel ma vez lâret « dre amañ gis-mañ », zo bet hag e oant plassoù bihan, kentoc'h. Achu. Da heul ha warlerc'h ar « remembrement » (an « adlodennañ », 'vel ma lâr paotred ar brezhoneg), ez eus bet gwraet, gant deg plass, unan hebkén. Hag e tiskoueze tud Ar Rest pegeen estonet e oant o weled peisanted zo n'eus ket moian roiñ o gwalc'h dehe : pa vez 100 dewezh-arad gante, e vezont o klask 200... Brassaad, kreskiñ : n'eus nemed ar c'hoant-se o ren al labourerien-douar. Ha setu ne chom ket

plass gant tud all : an deg plass lakaet d'ober unan a ya en-dro gant daou a dud, lec'h ma vese ugent d'an nebeutañ gwechall. Ha n'eo ket gwechall gozh. Rag tud vad Ar Rest n'int ket ken kozh ha Matusalem memestra : etre 37 ha 85 int. Memes an heni yaouankañ anehe (ur plass bihan-bihan zo gantañ) en deus soñj mad eus stad an traoù, kent, beteg ar bloawezh 1960, dre vras... Abaoe, gant an adlodennañ, hag an distruj prometet gant Mansholt d'al labour-douar, ema an traoù gwashoc'h-gwazh beb bloaz : aet eo ar re yaouank kuit, ar re vihan iwe alies, bet lonket o flassoù gant ar re vras... Un trakteur bennag a vez klewet o fraoñval, e-lec'h ma vese klewet, ugent vloaz zo c'hoazh, youc'hadennou ha kaniri... Rag gwall ganerien eo bet a-viskoazh Dardouped Koloreg-An-Traoñ, ha gwall zañserien int c'hoazh. Mes ma talc'h an traoù da vont evel m'emaint o vont bremañ, ne vo ket kavet den ebed ba Koloreg na da ganañ na da zañsal, na da ganañ na da zañsal...

Bez e oan e Koloreg tri dewezh warlerc'h botadeg an Europ... En ur basseal, lâromp he deus votet Koloreg evel m'eo boas d'ober pa ne vez ket an UDB war ar renk ! Lakaet eo Koloreg da barres wenn gant hec'h ameseien, re ganton Karaes lakaomp, ha re penn traoñ kanton Ar C'hastell-Newez, ha daw eo lâred n'eo ket lâret ar vrud-se ganti. War 726 a dud inskrivet, ez eus bet 429 o votiñ ; 408 a vouezhioù kontet zo bet ; Mitterrand :

17% ; Marchais : 12% ; Laguiller : 1% ; Fernex : 1,75% ; Veil : 43,75% ; S-Schreiber : 1% ; Chirac : 22% ; Malaud : 1% ; Tixier-V. : 0,50%. Da lared eo : 30% eus paotred ha merc'hed Koloreg o deus votet war an tu kleiz. Sed e chom c'hoazh 70% pe wardro o votiñ ewid an tu dehoù... Ur « barres wenn » eta... Ewid c'hoazh. Landelo, ur barres stok-ha-stok douzh Koloreg he deus votet kleiz gant 58%, ha Plouie, ma vez gwelet he zour war an uhel diouzh bourc'h Koloreg, kleiz iwe beteg 50%, hag un draig bennag ouzhpenn... Hañhañ ! Mes Koloreg h'eo ket Plouie (tud a ra gant « te », soñjit !), na Landelo (lec'h ma vese isset e chass gant mestr Kastell Ar Gall warlerc'h Sant Telo beniget, n'eo ket drol e vefe ken ruz o reor bremañ c'hoazh). Añfin, e mod-se ema, keta !

Muioc'h e tenn Koloreg d'ur barres all, ma 'z eo bet un drev anezi beteg an Dispac'h : Plone. « Collorec par Plonévez-du-Faou » ez eus bet merket epad pell war al lizheroù... Nemed n'eo ket tre ken feal Dardouped Plone da « feiz o zadoù kozh » ha ma 'z eo re Goloreg. Añfin : « feiz o zadoù kozh » : « gwenn » war dachenn ar politik ataw da vihannañ (« atodienna » vel ma vez distaget dre eno). Ya, Plone : nemed en deus tapet an tu kleiz 42% eus ar mouezhioù ba rouantelezh Hourmant. Sin fall ewid ar chasseur-mañ memestra... Er C'hastell-Newez, kêrbenn rummad an Dardouped, e tap an tu kleiz 44%. Mes amañ, gwir eo,

POUR VIVRE ET TRAVAILLER EN BRETAGNE...

Planedenn

Bugale all aet da Baris
Bewañ amañ ne oa ket aes
Bugale all aet da Baris
Skeud an Ankoù zo war ar maes...

Destinée

Les autres enfants sont partis à Paris
Vivre ici n'était pas facile
Les autres enfants sont partis à Paris
L'ombre de la Mort s'étend sur la campagne...

Yann-Bêr Pirou

1980

MEURZH

mars

seal	2	9	16	23	30
tarz	3	10	17	24	31
meurzh	4	11	18	25	
merc'her	5	12	19	26	
yaou	6	13	20	27	
gouener	7	14	21	28	
sadorn	1	8	15	22	29

EBREL

avril

dimanche		6	13	20	27
lundi		7	14	21	28
mardi	1	8	15	22	29
mercredi	2	9	16	23	30
jeudi	3	10	17	24	
vendredi	4	11	18	25	
samedi	5	12	19	26	

USEZ LE PEUPLE BRETON - B.P. 304-29273 BREST-CEDEX

Deuet eo er-maes
ALMANAC'H ar bloaz
1980, ennañ roll
Sent Vreizh, deiz-ha-
deiz. Da vezañ gou-
lennet digant paotred
ha merc'hed an UDB.
10 L an tamm.

...IL FAUT DECIDER EN BRETAGNE !..

UDB

c'hantved ?

emaomp war vord Ster-Aon, ha kerkent aet en tu all d'an dour, e ya an traoù war rusaad hardizh, daoust ma 'z eus bet un digresk e plassoù zo, vel e Leuhan. Ewid distroñ da Goloreg neuse, e welomp e chom kalz « gwennoc'h » ewid ar parresioù a zo en dro dezi : tapoud a ra an tu kleiz 45% eus ar mouezhioù e Lokewred, 50% e Plouie, 42% e Plonewez-ar-Faou, ha 58% e Landelo. Ha 30% nemedkén e Koloreg, kelc'hiet evelse gant parresioù ruz pe damruz. Koloreg zo evel un enesenn wenn e-kreis ar mor ruz... Beteg pegheid c'hoazh ?

Un dra zo evelkent hag a lak tud ma farres d'en em soñjal (« ma farres » a lâran, ya, rag ul lodenn vat eus ma c'halon zo chomet eno) : gant R.T., ur massoner dileset e vicher gantañ abalamour d'ar c'hleñved, na boud n'eo ket 60 vloaz c'hoazh, 'm eus klewet kement-mañ : « Ema ar vro o verwel, Fañch. Ba Sant-Rivoal zo 225 a dud o chom, ha 201 o hanw gante war al listenn elektoral... N'eus kén 'med 24 a dud dindan 18 vloaz ba Sant-Rivoal, Fañch. Ba Koloreg, n'emaomp ket arru bar poent-se c'hoazh, mes war an tu-se emaomp o vont... Amañ n'eus netra d'ober : amañ n'eus kén med tud kozh. Heni yaouank ebed da grogiñ e-barzh... »

Re wir eo, ya, F.T. Nann, n'eus ket pikous gant F.T. douzh e zaoulagad. Re wir eo, hag ur wall blanedenn eo heni parresioù Kreis-Breizh, ma ne vez ket chañchet penn d'ar vazh. Ma n'eo ket tre ken gwazh an traoù e peb barres 'vel ma' maint ba Sant-Rivoal, ne c'heller ket chom heb gweled ez eus ul lañs spontus gant an diboblañ ba kreis ar vro : deuet eo da vezañ rouantelezh ar re gozh. Tud plijus, agreabl, ha toud, ha toud, mes, siwazh, o vont da belec'h emaint, ma n'eo ket d'ar vered ?

N'eo ket al labour a vank eta da baotred ha da verc'hed an UDB e Kreis-Breizh... Rag, ma talc'h an traoù da vont war an tu m'emaint o vont, araog pell ne vo na Dardouped na Bidared, na Bretoned na brezhoneg, na tud na loened ba Kreis-Breizh, peogwir e vo aet ar vro da zezzerzh ! Piw a c'hell herzel douzh un degouez ken divalaw, ma n'eo ket an UDB ? Eus an tu kleiz, ya, rag arabad kontañ war notabled an tu dehoù ; eus an tu breizheg iwe, rag arabad kontañ re war re an tu kleiz gall : ar re-mañ zo re okupet gant Paris hag ar c'hoari a vez gwraet eno, ewid lakaad o spered — hag o c'halon — da vezañ chalet gant ur vro bell o verwel didrous. Ya, mes ar vro-se eo hon heni, se !

Fañch Morvannou

E fin mis Mae diwezañ zo bet votet ba Kambr an Deputeed ba Paris reformoù newez kenniget gant an itron Veil, hag hi e penn Minister ar yec'hed d'ar mare-se.

Petra newez 'vez kavet e-barzh ?

— Diskennet e vo niver ar studierien war ar medissinerezh degemeret e-kerz ar bloaz kentañ. 8000 a vez kemeret bep taol bremañ ewid ar Frañs a-bezh. Ne vo kén 6000 tri bloaz ahann.

— Ne vo ket moian kén da gement studier zo tremen koñkour an Internat e dibenn e studi. Diwar vremañ e vo dalc'het kont deus o notennoù bet tapet en egzaminou ar pemp bloawezhiad araog. Ar re hebkén a vo uhel awalc'h o notennoù o do droad tremen ar c'hoñkour, hag int bet validet gante o bloawezhioù-studi araog, ha jujet kad da vont pelloc'h war o studi gant o c'helennerien koulskoude.

— Ne vo ket moian kén d'ar vedissined studial ur spessialite bennaked, ma ne vint ket degemeret er c'hoñkour-se.

Ar re all ne vo ket tu ken d'ober un dra : mont da « jeneralist » ! Pe blij dezo pe get, ne vo ket goulet o ali digante.

Gwashoc'h c'hoazh : ne c'hello ket ar re-se kén tremen o bloawezh studi diwezañ ban ospital.

Gant sort traoù e weler eta da bessort renk e vo lakaet ar paourkaezh jeneralist gant an dud : fallañ medissin a c'heller kavoud er bed !

Komprenet e vez gwelloc'h pessort pal eo heni ar gouarnamant pa ouezer e teu ar reformoù-se war lerc'h reoù all a zo taget enne ar Sekurite Sossial, ha lakaet an ospitalioù dindan vestroni ar Minister, da lared eo ar batroned vras, ar kapitalisted, kalz muioc'h ewid araog. Ase ne ra ar gouarnamant nemed sentiñ douzh lesenn ar profid a zo o ren o sistem brein. En em silañ a ra tamm-ha-tamm evelse iwe barzh hon bro ar sistem yec'hed alamant, da c'hortos ma vo savet heni Europ an treustoù, diwar goust yec'hed an dud, pe wiroc'h, ur renkad tud.

E Breizh, sur, e vo santet muioc'h ewid ba lec'h all poues ar reformoù-

se, pa n'eus ket trawalc'h a vedissined c'hoazh, pa vank kement a spessialisted en kornioù zo. Mes surtoud eh aio war zigresk al lusk deuet diwar ar plañ ospitalier breton, bet savet pewart bloaz zo : bez e c'hello bezañ serret ar gweloù newez-savet, ma ne zegassont, ket arc'hant awalc'h d'an ospital. Postoù-labour newez ne vo krouet anehe nemed un disterrañ. Ur skwer hebkén: heni ospital Kemper: 'benn bloaz, sañset, e vo digoret un ospital newez. 144 post-labour newez a oa bet goulet gant ar c'homite administrassion digant prefed. Minister ar yec'hed en deus roet e respont : 13 post newez zo bet assantet gante !

Dre ziouwer a arc'hant eo ne c'hellomp ket roiñ muioc'h, a lârdimp ar pennoù bras. Aes e vefe koulskoude kaoud an arc'hant a vank diwar gounid al labouradegoù-lousoù...

Reformoù all, heñvel o fal douzh ar re-mañ, a vo kenniget bar Parlamant goude ar vakañsoù. Mall bras eo eta e stourmfed assambles an dud a zo o labourad ban ospitalioù, ar vedissined « penn-araog », ar studierien, an oll labourerien, 'wid lakaad ar gouarnamant da vont war gis.

Herve Hubert

UR C'HAMP BREZHONEG BA RIEG

Adaleg 26 a vis Eost beteg an dewezh kentañ a vis Gwengolo e pado ar staj-mañ savet gant skoloù brezhoneg Banaleg, Rieg ha Kloar.

Savet eo espress-käer ewid toud ar re 'faot dehe distripañ ar brezhoneg bet desket gante a-hed ar bloaz. Ewid an dra-se ne vo laboureret nemed e brezhoneg : gwraet 'vo gant c'hoarioù, sonioù, koñchennoù...

Savet eo iwe ewid ar vrezhonegerien deus ar c'hornad a faotfe dehe pe gwellaad ar brezhoneg prezeget gante, pe komañs lenn ha skrivañ. War ar marc'had, gant ar re-mañ e vo klasket deskiñ traoù all dre ar brezhoneg.

Digor eo ar staj eta d'ar re o deus bec'het tamm pe damm war ar brezhoneg epad ur bloaz pe muioc'h, d'ar re a gompren mad brezhoneg ar pemdez, d'ar re a oar brezhoneg hag a faotfe dehe sikour ahanomp da sevel ur stumm bew da zeskiñ ar yezh.

Ewid lakaad ho hanw pe ewid gouzoud hirroc'h, e c'heller skrivañ da :

Gwion Peñseg, Trocheroù 29124 Rieg, Pellg. 06.00.05.

SKOL AN EMSAV

a gemenn d'an oll e vo dalc'het ur staj brezhoneg e Plijidi, (tost da Voulvriag) eus an 18/8 d'an 31/8.

Ar re a garfe kemer perzh, ra skrivint da :

Freddy Sall

28, rue de Beaulieu
44340 BOUGUENAIS

DAOU STOURMER

Braw tre 'oa tremenet an traoù : heni ebed eus va faotred lazhet. Tri gloasiad. Ar gwashañ : treuset e vorzhed gant ur boled. An daou all, o bisied : unan a gollas e vis, egile ne oa ket ker gwazh. Da ospital **Santes Anna** edont kaset, kerkent ha tec'het ar Boched. ed.

Pemp eur... Bremañ, pa eo sioulaet an traoù, e rankomp en em zastum. Bet eo bet kevrenn **Cossec** korf-ha-korf a-dreus al liorzhoù, an tiez, en tu all d'an hent, e-gis ma' meus lavaret deoc'h kentoc'h... **Charlot** ha **Fritz** er solier, hag ar Boched en traoñ.

Ar letanant **Guillerm** a c'houlenn diganin mont d'o c'hask. Wardro **Erge-Vihan** int aet, warlerc'h ur bagad Boched. Mont a ran 'ta, gant daou eus va faotred, **Kemper** ha **Pitou**, hag a zo eus ar vro, a-dreus gwenodennoù, straedoù, parkeier...

Edomp o treusiñ ur park, a-hed ar c'hleuz, pa glewomp an tennou o satal en-dro deomp. Gourvez a raomp en un taol. Chom a raomp sioul, o selaou eus pelec'h e teuo trous.

Daoust ha ne vefe ket hor c'heneiled o tennañ warnomp, o kemer ahanomp ewid Boched ?... Ewid roiñ da anavoud piw edomp, e stagan da youc'hal a-boues penn : « Torr e benn !... Torr e benn !... », hor ger anaoudegezh.

Gweled a raomp neuse o sevel war ar c'hleuz daou eus kevrenn **Cossec**, ar re edomp o klask.

— « Digarezit ahanomp, emezo. Ken mesket ha kemmesket omp bet, ma ne anavezomp ket hor c'heneiled. Bremañ, gwellañ tra hoc'h eus da ober eo pacañ deomp ur banne sistr en ostaleri gentañ a 'n em gavo ganeomp ».

Setu kavet oll dud kevrenn **Cossec**. Diskenn a raomp d'an **Dour-Gwenn** dizoaniet, rag en em gavet ez eus ur gompagnugnezh FFI, eus **Kemper**, d'hor skoasellañ ha da gemer ar gward.

Mont a raomp oll d'an ostaleri, pedet da evañ ar gwin kozh, miret gant an ostis ewid gouel an Dieubidigezh.

Eus pelec'h e oa bet kavet un akordeoñ ? N'eus forzh. Merc'hed yaouank ar c'hontre e glewas buan, ha setu leun ar sal, ha bec'h d'ar gavotenn...

« Deus e-barzh, Fritz ! » a lavaras **Renea**, paotres al lizhiri er « maquis », en ur grogiñ er paotr, he diwvrec'h noazh ker gwenn en dro d'e c'houzoug...

Se da lavared e vo ataw ar garantez trec'h war ar gassoni. An den n'eo ket gwraet ewid lazhañ e vreuder. Honnezh n'eo ket ul lesenn red. Roiñ ar vuhez eo lesenn domm mab-den. Da virviken, goude ar breselioù krizhañ, dreist an harzoù, en desped da liw disheñvel kroc'hen an dud, e trec'ho lesenn Doue : « En em garit an eil egile ! »

Setu e oan laouen e-gis ar re yaouank, netra nemed gant santadur ar vuhez o tont da heul c'hwesenn ar vaoues yaouank o'n em leusker da vont, da heul he c'horf hag he c'halon, da glask he flijadur dre ar garantez, ar c'hoant-gwas. Mes va ene a oa leun a velkoni, a deneridigezh, o soñjal e va gwreg **Ivona**. Pegen stard 'm befe he c'haret hiziv !... bremañ, beteg ar mitin, hon daou deuet da vezañ unan.

Peur en em welimp ?... En em weled a raimp ?... Bew eo c'hoazh ?... Ha n'o deus ket ar Boched he c'hraouiet, e va lec'h ?... Rag pell zo ne oant ket heb goñd da belec'h edon aet hag oc'h ober pessort micher edon. Ha va bugale ?... E-pelec'h emaint ?... E **Plouenan**, e ti va mamm ?... Pe ? Ar gwashañ a c'hell bezañ en em gavet, ha, martese, eus va familh ne'z eus nemed ludu... Dewet, tiez hag all, ez eus bet familhoù a-bezh...

Ha gouzoud a rankan ! Warc'hoazh e c'houlennin mont da **Gastell**.

En ostaleri an **Dour-Gwenn** ne oa nemed laouenedigezh, koroll ha kanaouennoù. An oll a rae berzh da **Fritz**, daoust ma oa unan bennag ahanomp en doa poan o kompren perag en doa kuitaet e geneiled ha chañchet tu. Her goulenñ a raent 'ta digantañ.

E dad, emezañ, a oa micherour en un usin mekanikoù labour-douar. Eus an tu kleiz e oa, ha skrivagner en ur gellig komunour. Enebiñ a reas eus e wellañ douzh an Nazied. Setu perag e c'hoarvezas gentañ bezañ disklêriet, ha dibennet dre urzh **Hitler**.

E vamm, ur breur dezañ ha c'hoaresed yaouank a voe kaset da verwel en unan

Ur mor a dud e Naoned, ewid dewezh Unvaniezh Breizh, mes e mis Eost 1944, ne vese lakaet heni ebed du gant an Nazied, hag ul lodenn gær zo bet gwir da zisplegañ banniel Breizh.

eus « kampoù ar marw ».

Alesse e gassoni a-eneb renerien e vro, **Hitler** hag ar re all, koulz hag a-eneb an ofisierien nazi.

« Em soñj emañ, emezañ, pa vo achu ar bresel, ma vezañ kemeret, goprañ e-barzh ar « Lejion estrañjour », ha diwezatoc'h, goulenn dont da vezañ keodedour gall ».

Hag ouzhpenn-se, ne oa ket unan da fallgaloniñ.

Dont a ra da'm soñj, pa edomp distro diouzh **Koad-ar-Forêt**, rener porzh-hent-houarn **Plouenan**, **Job Ar Gall**, a roas deomp da c'hoùd e oa, e maner **Kerlaodi**, ur strollad Polonis o c'hedal dont d'hor sikour pa vefent goulenet.

Komanantit da gelaouenn
c'hallig an UDB

Le Peuple Breton (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREST-CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

a gass e gomanant

Boutin : 40 L (1)

Skoaz : 60 L (1)

Estrenvro : 50 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amañ an arc'hant

dre chekenn-bost (1)

dre vandat-lizher (1)

dre chekenn-vank (1)

CCP RENNES 2365-76

* mention à préciser absolument

GOUEL

d'ar sadorn 14 a vis Gouere, ba **Ploveilh** (e-kichen **Kemper**),

gant **Battlefield Band**, **Boys of the Lough**, **Djiboudjep**, **Glen**, **Maripol**, **Kergiduff**, **Gerard Delahaye**, **Yvon Etienne**, **Melaine Favennec**, **Bagad Kemper**, **Thierry Gahinet**, **Kergrist**.

digezh Vreizh. Amañ e weler ar Gwenn-ha-Du, d'war wel. Nebeud tre a Vretoned zo bet aet a-aet bar Resistañs : gante eo bet gounezet ar

Se a vije bet mad tre, ma ne vije ket bet c'hwitet bodadeg **Koad-ar-Forest...** Med, allas ! penaos en em gannañ gant an douarn noazh, pa ne oa deuet sikour ebed deomp ?...

Distroomp d'an **Dour-Gwenn**. **Rico**, an Aljerian, ne oa ket eus avis an oll. Me' gred e oa deuet « marc'h rous » dezañ (hag ur gwall gleñved eo hennezh !), o weled an oll verc'hed yaouank o tostaad douzh **Fritz**.

Pa glewas **Fritz** o lavared en doa c'hoant dont da vezañ sitoaiian gall, e stagas da youc'hal, un imor ruz ennañ : « Penn-karrez a zo ahanout ! » « Boch » out hag e chomi ! Ne vezi biken Gall, ker az pezo ! »

Sevel d'e benn a rae ar gwin hag ar moged butun. Med sod-dirollet e teuas da vezañ, pa welas **Renea** o sevel gant **Fritz** hag o lavared dezañ : « Deus, **Fritz**. Na selaou ket **Rico** ! Deus amañ, ma lakin, war da vrec'h, va brec'henn FFI-FTP newez-flamm, brodet aour war an dachenn wenn eus an tri-liw ».

Gwelet hoc'h eus bet james ur c'hazh o'n em dortañ, e zaoulagad er-maes eus e benn gantañ, o tistegnañ e gigennoù bantet, o lammad douzh daoulagad ur paour-kaezh ki, spontet ha n'hell ket fiñval ?... Setu penaos, evel un tenn, e lammas **Rico**, en ur yudal, war ar paour-kaezh **Fritz**.

Ruilhañ a raont o daou dindan an taolioù, e-touesk ar gwer torret. **Rico**, e zaou-zorn endro da c'houzoug **Fritz**, en defe mouget anezañ, ma ne vefe ket kroget o c'heneiled da zistardañ bisied dir an Aljerian ha da zispartiañ anezo.

Me, ne 'm boa kén aon nemed gweled **Rico** o tennañ e gountell.

Dont a resomp a-benn da gompesañ an traoù, hag ewid achuiñ, en ur roiñ beb a vrec'henn FFI-FTP dezo oll, e c'hellis lakaad anezo d'en em bokad.

Red eo gouzoud e oa an dewezh kentañ da weled ur sort brec'henn.

Diskouez mat a ra kement-mañ n'eo an dud gour nemed bugale gozh. Redeg a raont, e-gis ar vugale, warlerc'h ar c'hoarielloù, kroasioù, medalennoù hag all.

Martese n'eo ket ar peb fallañ ewid an den, ewid mab-den, chom yaouank epad e vuhez, ankounac'haad kaledigezh ha poanioù ar bed...

8 a vis Eost... 10 eur. Kousket hon eus e-barzh ur c'harri hanterbilet gant ar bombezennoù, harp douzh ar stankadenn-hent.

Dour-Gwenn, un hanw hag a chomo en eñvor an oll ahanomp, paotred kevrennoù **Daniel** ha **Cossec**.

An ameseien o doa degasset deomp, hemañ ur vatarassenn, un all pallennoù, hag e oamp bet pedet da vont da zijuniañ, tri en un ti, pewar en un ti all.

Assambles gant tri eus va faotred e oan bet pedet-me, gant ur c'higer, ur c'henmicherour. Daoust ma oa bet toullet pignon

e di gant va bazooka, ne ouie ket petra ober ewid ober plijadur deomp.

E kement prenestr eus kement ti eus ar ru, ema ar bannieloù tri-liw er maes. Pewar bloaz o deus ranket chom kuzhet. Pebezh laouenedigezh war dremmoù an dud !

Bremañ ez omp oll, an diw gevrenn, dastumet ewid treusiñ, tremen dre gêr **Kemper**.

En em gempenn a raomp eus hor gwellañ. Allas ! Lous ha freget eo hon dilhad, hir, hudur, hor baroioù, hor blewioù. Boteier fall zo en hon treid, hag ez eus sifel o telc'her solennoù e-leizh anezo.

Med, me 'lavar deoc'h, kalonoù tomm zo dindan ar rochedoù lous. Sonn ha lorc'hus int, va faotred.

Rico ema en-dro d'e benn e durban ruz, na vez ket tennet mui gantañ. A-dreus e gein, ur sac'h-ludu, melen, ewid lakaad an tennoù hag ar greunad newez-roet deomp. E fusuilh sonn gantañ war e skoaz. Douzh e vrec'h, ar vrec'henn alaouret FFI-FTP.

E-kichen **Charlot**, e zifennour, ema **Fritz**. N'eus netra ganto war o brec'h, med ar brassañ enor zo dezañ : krog eo en ur banniel tri-liw gwraet gantañ, gant sikour **Renea**.

Pebezh dewezh kaer ewid ar c'hevrennoù komunour FTP ma'z omp, kroget en emsav abaoe an deiz kentañ.

Poan galon 'm eus ewid ar Vreizhis feal ma'z omp, dre ma n'ema ket ar **gwenn-ha-du** en enor.

Mezheg omp un tamm, heuged o soñjal pessort labour euzhus a ra ul lodenn ahanomp. En em werzhañ d'an Alaman-ted o deus gwraet, d'an Nazied, d'an SS-sed, beteg lakaad gwiskamant an « dorifored » milliget, e-barzh strollad « Charles-Veur » (gwiskamant du miliissianed **Pétain** ha **Darnand**), ewid merzheriañ o breuder, paotred ar strouezh.

Benniget int bet, mar plij, gant un eskob gall, araog mont da goll o buhez e stourm Bro-Russi.

Diaes eo ankounac'haad ur sort viloni, kement a drubarderezh !...

DIWAN

Fest-nos d'ar gwener 13, war blassenn ar vourc'h, e **Ploveilh**, gant **Diablintes**, ar **C'hoaresed Goadeg**, ha kanerien ha sone-rien eus ar vro.

Kusul skoasell Diwan, Kemper-Ploveilh

DIWAN

Paperenn ewid goulenn mont e-barzh

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

Goulenn a ran moned e-barzh Unvaniezh Demokratel Breizh

D'an (d'ar) 19

Sin :

Da gass en-dro
(troc'het pe adskrivet) da
UDB B.P. 304 - 29273 BREST-CEDEX

ADLODENNAÑ PE DILODENNAÑ ase ema an dalc'h !

2

Lakaet e vez neuse an danvez-adloden-
nañ war ar stern. Padoud a ra an abadenn-
se ur pennad mad. Dibabet e vez da gen-
tañ, gant ar gommission adlodennañ hag ar
c'husul kumunel, an heñchoù newez da
zigoriñ hag ar re gozh da wellaad, pe da
ziskar, ma vez daw. Goude-se e vez bodet
an douaroù en-dro d'an tiez ha d'ar
c'hewier, ar gwellañ ma'z eus tu d'ober
eveljust. Klasket e vez roiñ da beb heni ar
pezh a c'houlenn, med tud zo, a-wechoù, a
c'houlenn re ! Ha diwar goust ar re all an
heni eo. Ar pal da dizhous koulskoude zo
hemañ : roiñ e lod da beb heni en-dro, gant
ur stumm brawoc'h ewid araog, heb gwis-
kañ unan kaerroc'h diwar goust un all.

Ewid dont a-benn d'ober kement-se, e
vez red da oll baotred ha merc'hed ur
memes korn-douar divisoud etreso ha klask
en em glewed. Daw e vez iwe d'ar mento-
niour klask gouzoud mad pessort lodennoù
e fell da beb heni kaoud, en ur zerc'hel
soñj deus c'hoant an ameseien dostañ, hag
heb ankouaad kennebeud plass ha talvou-
degezh an oll douaroù araog an adloden-
nañ. Goude ma vez bet troet ha didroet an
traoù, bet chañchet mod d'ar raktress-
adlodennañ meur a wech, ewid esseañ
plijoud da doud an dud, hag ur wech bet
plantet ar mein-born en douar da verkañ
harzoù al lodennoù newez, neuse e vez
aaset un enklask ofissiel adarre. En taol-
mañ e vez kaset da beb perc'henn ur
baperenn warni diw listennad lodennoù :
war an tu kleiz, an douaroù a oa gantañ
araog, ha war an tu dehoù ar re bet ken-
niget dehañ goude, gant o musul, o renkad,
hag o zalvoudegezh herwez an adlodennañ.
E gis-se ez eus moian da beb heni keñve-
riañ ar pezh a genniger dehañ gant ar pezh
a oa gantañ araog. Ouzhpenn-se, epad
permegtez, e vez « pallennet » mogerioù
unan eus salioù an ti-kêr gant raktressoù
(plañ-ioù) a zaou sort. Diskouez a ra an
heni kentañ penaos eo adlodennet an
douaroù. War egile e c'heller gwelet an

heñchoù a zo da vezañ digoret, ar gwazhioù
a zo da vezañ toullet, ar c'hleuzioù da
vezañ diskaret, koulz hag ar re da vezañ
leaset en o sav...

Dont a ra an dud da selled douzh peb tra
en ti-kêr, ha goulenn disklêriadurioù ma
fell deho. A-benn achuiñ ez eus c'hoazh tri
dewezh all gant ar c'homisser-enklasker,
ewid roiñ tro da neb piw bennag en deus
c'hoant, da skrivañ e c'houlennoù hag e
glemmoù war ar c'haier-enklask. Evel ar
wech kentañ, eh en em vod ar c'husul-
adlodennañ hag an iskusul, ewid gweled
hag eñv eo reizh pe get ar goulennoù
gwraet gant an dud, hag iwe ar chañcha-
mañchoù war ar raktress-adlodennañ bet
kenniget gant lod, diwar goust lod all a-
wechoù. D'ar poent-se c'hoazh, ez eo aes
awalc'h chañch mod d'an traoù, hag o
c'hempenn mad, pa vez afer gant tud a
youl vad, ha pa ne vez e penn den ebed
lonkañ ar re all en o fezh. N'eo ket daw
lavared amañ ur wech ouzhpenn pegement
eo a-boues kaoud, e-barzh ar c'husul-adlo-
dennañ, tud eeun ha lakaet o fiziañs enno
gant ar re all.

Ma ne vez ket plijet gant unan bennag
divis ar c'husul-adlodennañ kumunel, ez eo
possubl dehañ, en ur gass ul lizher ordinal,
hag e-korf ur mis-dale, goulenn mont dirag
ur gommission uhelloc'h, da lavared eo ar
c'husul-adlodennañ departamantel.

E-gis president da hemañ e kaver ur bar-
ner hanwet gant al les-varn a c'halw. An
isili all : un den ewid Kampr al Labour-
Douar, un all ewid ar sindikajoù, pemp
perc'henn, en o zouesk pewart labourer-
douar d'an nebeutañ, ha paotred ar Mere-
rezh kaset gant an DDA, ar C'hadastr ha
Domani ar Stad. Dont a ra an dud da
zisklêriañ o c'hlemmoù dirag ar c'husul-se,
hag e vez klewet iwe war an taol an
ameseien a c'hellfe bezañ bet chañchet o
lodennoù gant goulennoù ar re gentañ.
Ober a ra ar c'husul un dibab, goude bezañ
bet sellet pizh douzh an traoù, ha bet aet

alies war al lec'h araog. An heni n' en deus
ket bet e walc'h an taol-mañ c'hoazh a
c'hell mont pelloc'h adarre, dirag al Les-
varn velestradurel. Med pariadenn e kousto
kement-mañ un tamm braw a arc'hant
dehañ. Rag, daoust ma c'hellont mont o
hunan ha kass o c'halite dirag al Les-varn-
se, e kav da 'leizh a dud e vint difennet
gwelloc'h gant un alvokad, ar pezh n'eo ket
ken sur-se, rag komz a ra ar glabousser-
mañ deus kalz a draoù n'o devez netra da
weled alies gant klemm ressis ar per-
c'henn. Uhelloc'h c'hoazh ema ar C'husul-
Stad, med ral eo d'an dud mont beteg eno,
rag hir ha koustus eo an abadenn.

Goude bezañ gwelet penaos e vez kaset
an adlodennañ war raog, heuliomp ane-
hañ bremañ, mar karit, war roudoù al labourioù
a zeu war e lerc'h, da lavared eo an heñ-
choù, ar gwazhioù hag ar c'hleuzioù. Lod
eus an heñchoù a vez gwraet gant ar bar-
res ewid kreskiñ niver ha hirder an heñchoù
kumunel ; mont beteg an tiez e vezont
lakaet d'ober, stagañ assambles daou hent
implijet gant kalz a dud. Tri metrad hanter
pe bewar a ledander a vez roet deho, hag e
vez lakaet warno beteg ugent santimetr a
vein solud, hag ur gwiskad mat a der. Ur
rummad all a heñchoù a vez gwraet gant ar
« c'hevredad douarel » : gwelet e vo
bremaig petra eo hemañ ; war-gorre mein
an heñchoù-se ne vez ket lakaet ter, med
ledet e vez traezh gant ar roller ponner
ewid leuniañ an touloù chomet etre ar
vein : tri metr ledander, pe tri hanter a
vez roet deho.

Kass a raont d'ar parkeier henkén ha,
ma vez possubl, ne vez nemed traktorioù
hag ostilhoù labour-douar o vont ganto hag
e vez difennet d'ar c'hamionoù bras dont
d'o freusañ.

Ewid pezh a sell souzh an dour, e vez
gwraet war e dro gant ar « c'hevredad
douarel » iwe : labourioù er parkeier hag er
prajoù da gass aneñhañ warzu ar richerioù
hag ar gwazhioù. Diwarbenn al labourioù-se

Ur menaj e Breizh-Uhel.

ez eus bet lavaret e-leizh a draoù, hag a beb sort, ha gwall damallet int bet. Memes mod ema kont, ha gwashoc'h c'hoazh zoken, gant ar c'hleuzioù. Bountet e vez ar re-mañ d'an traoñ pa vezont war hent, ewid aessaad al labour-douar d'ar beisan-ted, ha roiñ muioc'h a efed d'ar mekani-koù... Ledet e vez an douar, ha bodet ar gwez e bernioù e kreis ar parkeier, pe a-hed an heñchoù kozh.

Epad an oll labourioù-se e vez klewet ar mekanikoù bras o fraoñval : an tourterien, ar skraperien, ar rolloù ponner, ar palioù mekanikel, hag a beb sort ardivinkoù da gleuziñ, da ledañ, da ingalañ ha da blaenad an douar, da heskennañ ha da ziskarañ ar gwez, da netaad ar gwazhioù, hag all... Ewid ober kement-se, e vez gwraet marc'hajoù gant embregerezhioù (añtreprisoù) bihan pe vras, goude ur galv d'ar c'hennigoù pe un debarzhadur (adjudi-cation), herwez doareoù-ober kustum ar marc'hajoù-boutin. Diwall mad a ranker na vefe aaset un emglew etre an embrege-rezhioù ewid lakaad ar pris re uhel. An dra-mañ a c'hoarvez alies awalc'h, hag ez eo red d'ar c'husul kumunel hag d'ar « c'hevredad douarel » bezañ war ewezh. Ewid sevel ar marc'had, tre ma vez al labourioù o vont en-dro, an diw gompagnunezh-se a ressew sikour ar mererezh boutin (DDA) mar karont.

Meneged hon eus ar « c'hevredad dou-arel » meur a wech dija. Poent eo lavared muioc'h diwar e benn. Bodet eo ennañ oll berc'henned an dachenn adlodennet. Renet e vez gant ur burew, ennañ etre deg ha pemzeg esel, hanwet gant ar prefed diwar ul listennad kenniget gant Kampr al Labour-douar ; paotr an tailhoù eo an teñzorer. 'Vel m' hon eus gwelet, ober a ra burew ar c'hevredad douarel wardro an heñchoù, ar gwazhioù hag ar c'hleuzioù. Goude ma vez achu gant al labourioù-se, e vez c'hoazh da zerc'hel an traoù e stad vad epad bloa-wezhioù. Ewid se, hag iwe ewid paeañ en-dro ul lodenn deus koust al labourioù gwraet, e rank ar burew sevel un tailh beb bloaz, epad un ugent vloaz bennag. Ar moneiz goulennet ewid peb dewezh-arad adlodennet zo diouzh koust al labourioù gwraet, ha diouzh ar skodenn ressewet gant ar c'hevredad douarel.

Pegement e koust neuse an adlodennañ hiziw an deiz. Se a zepant deus stad an

traoù. Lec'h ma 'z eo bihan tre al loden-noù, gwall stank ar c'hleuzioù, ha rouez an heñchoù araog an adlodennañ, e sav uhel-loc'h ar pris. An adlodennañ e hunan, heb ober ar gont eus al labourioù a ya da heul, a goust wardro pewar-c'hant lur newez ar c'hantar (ha), da lavared eo ugent mil a lurioù kozh bennag an dewezh-arad. Ne vez goulennet gweneg ebed digant ar ber-c'hennet ewid an dra-se, rag subvañsionet e vezont penn-da-benn. N'eo ket heñvel gant al labourioù a ya da heul an adloden-nañ. Etre mil daou-c'hoant ha mil eizh kant a lurioù newez ewid ur c'hantar (ha), da lavared eo, etre c'hwec'h kant ha naw

PRIS PER TREPOS 1979

Daou bris zo da c'hounid e 1979, unan kentañ a 1200 lur, hag un eil a 600 lur.

Da gaoud reolennoù ar c'hoñ-kour, skrivañ da :

Abadennoù brezhoneg FR3
PAC, Avenue Clemenceau
29200 BREST

Roll ar re o deus gounezet **Pris Per Trepos** beteghenn

- 1976 : **Yann Bijer** (1añ pris), **Kaorintin Riou** (2^e pris).
- 1977 : **Kristian Brisson** (1añ pris), **Huguette Gaudart** (2^e pris).
- 1978 : **Jean-Claude Miossec** (1añ pris), **Kaorintin Riou** (2^e pris).

c'hant a lurioù kozh bennag ewid un dewezh-arad, e koustont en dewezh a hiziw. Ul lodenn deus an arc'hant-se zo da vezañ paeet gant ar gomun hag ar c'hevredad douarel. Med ur skod a ressew ar re-mañ digant ar Stad hag an departamant, ur skod hag a sav etre 50% ha 70%, ewid ober an heñchoù, ar gwazhioù hag ar c'hleuzioù. Amprestin a raont ar peurrest digant ar « C'hrédit Agricole » gant un interest a 7,25% epad ugent vloaz. Ewid galloud resteuler an amprest-se, ha derc'hel an traoù e stad vad ouzhpenn, e vez goulennet digant peb perc'henn etre 40 L ha 60 L, ewid peb kantar (ha) adlo-

dennet, da lavared eo etre 2000 ha 3000 L kozh ewid peb dewezh-arad. War gerraad eo aet eta newez zo an tailh-se bet savet gant ar c'hevredad douarel, abalamour da gresk diehan pris ar mekanikoù implijet er labourioù a ya da heul an adlodennañ, ha dreistoll abalamour d'al lamm souezhus roet e mis Mae 1977 da interest an am-prestoù gwraet gant ar « C'hrédit Agricole », diwar urzh ministr an Arc'hant. Rag kresket en deus eus 5% da 7,25% en un taol. An amprestoù-se a vez marc'hadma-taet, herwez an arc'hant a vez roet d'ar « C'hrédit Agricole » gant ar gouarnamant. A-benn ar fin, dre vras, e rank peb per-c'henn paeañ beb bloaz un dornad mad a arc'hant ewid peb dewezh-arad adlodennet. Lod, ha n'eus ket bet gwraet kalz a labou-rioù deho, a c'hell paeañ nebeutoc'h, ma vez diviset kement-se gant ar c'hevredad douarel. A-wechoù iwe e vez votet ur skod, gant ar c'husul kumunel, da gevredad ar berc'henned, pezh a laka tailhoù ar re-mañ da zigreskiñ diwar goust tailhoù ar gomun, ingalet ma vezont war choug oll dud ar barres. Plijoud a ra an doare-mañ d'ar beisanted eveljust : e-gis ma lavaront, pa vez gwraet labourioù zo er bourk, e rank an dud a-ziwar ar maes paeañ evel ar goñ-versanted hag an implijidi ; just eo neuse, emezo, lakaad ar re-mañ da gemer d'o zro ul lodenn e-barzh an dispignoù gwraet war-ar-maes. Disheñvel e vez an traoù, war ar poent-se, deus an eil adlodennañ d'egile.

RADIO - U.D.B.
Tel. (16.98) 80.18.47

Dale zo bet er mis tremenet gant al lizheroù, abalamour d'an diskrog-labour (4 sizhun) a zo bet e « tri postal » Brest... Ul lizher savet d'an 11/5 gant aoserien Gouel ar Brezhoneg, o kemenn ar Gouel-se (bet dalc'het e Roc'h-Derrien, d'an 1, 2, 3 a Vezheven), zo em gavet ganimp d'an 10 a Vezheven. Ne c'heller ket rebech da re ar PTT ober grev, pa weler pegen rust eo o labour, pegen sammet int, ha pegen dister paeet. Er c'hontrel : dorn-ha-dorn gant oll ar re wasket, ha dreistoll pa vezont eus hor bro-ni.

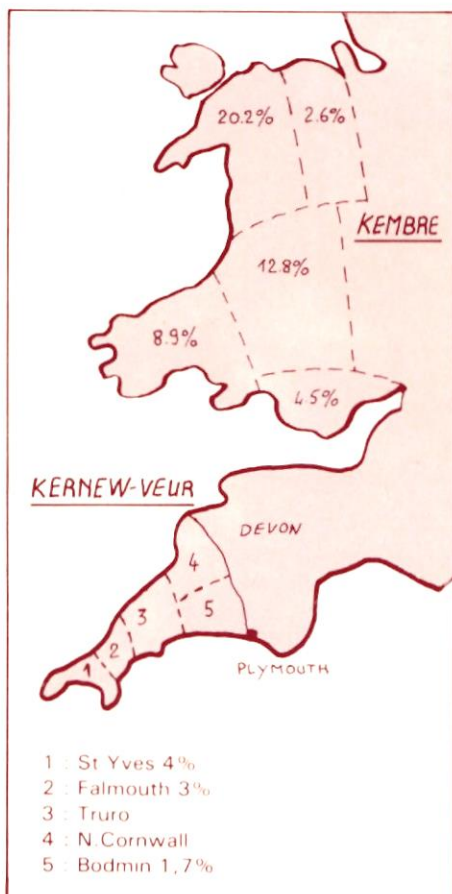

Perag ne vez ket miret ar gwez en un tu, pa vez ledannaet an hent ?

AR VOUEZHIADEG PARLAMANTEL EN KERNOW (CORNWALL)

Ar re a sell, diouzh an tu all d'ar mor, douzh aferioù Breizh-Veur a oar moarvad ez eus deuet war bobl ar vro-mañ ul lanw « blu ». Strollad ar c'h/Conservatives en deus kanet ar strolladoù all. Diskouez a ra an daolenn-mañ stad ar strolladoù goude ar votadeg :

Conservatives	301	sez er Parlament
Labour	256	
Liberal	10	
Strolladoù all	8	

Gweloud a raer en deus gounezet ar strollad « blu » al lodenn vrasañ eus ar sezoù parlamantel, muioc'h eged ar strolladoù all oll war-un-dro.

Dre m'ema ar muiañniver gant ar c'h/Conservatives, ne c'hellint ket koll ur voterezh er Parlament. Gouarnamant Mrs Thatcher zo unan da chom, anad eo.

Ha petra zo c'hoarvezet gant ar strolladoù bihan, ar strolladoù broazel da skwer ? En Breizh-Veur ez eus tri strollad broadel : Plaid Cymru en Kembre, ar Scottish National Party en Bro-Skoss, ha Mebyon Kernow en Kernew-Veur.

Goude ar referendum en Bro-Skoss hag en Kembre, eo bet lakaet splann war wel ne fell ket d'al lodenn vrasañ eus tud an diw vrose kavoud o frankis — pe ar pezh a seblante bezañ ar frankis —, hag abaoe m' o deus, koulz Plaid Cymru hag ar SNP, kollet sezoù er Parlament, ez eo red lavaroud ned a ket mad an traoù ganto...

Ewid ar wech kentañ en doa Strollad Broadel Kernow, Mebyon Kernow, lakaet kandidated war ar renk da geñver ar vouezhiadeg parlamantel. Pemp kanton zo en Kernow, hag o doa stourmet Mebyon Kernow e tri anezo : St Ives, BODMIN ha FALMOUTH.

En Nord-Kernow, ne oa bet lakaet kandidat ebed war ar renk, nag e Truro kennebeud : er c'hanton-mañ ez a war greñvaad brud hor c'hernewveurad gwirion David Penhalignon, daoust m'ema ewid strollad al Liberals.

Amañ war ar gartenn e kaver niver ar mouezhioù ewid peb kandidat broadel en Kernow, hag ur gartenn all o tiskouez niveroù ar mouezhioù en Kembre ewid Plaid Cymru, keñver-ouzh-keñver. (Trugarekaad a ran Tony Casey, ur stourmer mad ewid Kernow, hag en deus savet an diw gartenn-mañ). Diwarno e weler fraezh n'eus ket ul lusk bras gant Mebyon Kernow ewid c'hoazh. Gweloud a raer koulskoude kement-mañ : ma 'z eo iselloc'h niver ar mouezhioù broadel en St Ives eged en Kornog-Isellañ Kembre, ez eo brassoc'h eged en Bis-Kembre, hag e oar an oll ez eo an diw rann-se eus Kembre muioc'h saosnekaet eged n'eus forzh pesort rann all eus Kembre a-bezh.

Ha bremañ, daoust ma' z eo aet al lanw « blu » a-eneb deomp ar wech-mañ, hon eus spi ha nerzh-kalon da stourm ewid Kernow, war hent an demokratiezh. Ne vimp ket beuzet gant al lanw-se. Bremaig, d'ar 7 a Vezheven, e vo ar vouezhiadeg europarlamentel. Richard Jenkin a vo hor c'handidat ewid Kernow, ha zokén ewid Plymouth, petra bennag m'ema Plymouth ermaes eus Kernow. Gwelet e vo ar pezh a c'hoarvezo.

Wella Angell, Kernow

Pennad bet savet e brezhoneg war-eeun gant Wella Angell. Savet eo bet d'ar 27 a vis Mae, da lâred eo araog ar « vouezhiadeg europarlamentel ».

LIZHEROÙ

Setu un torr-penn all o tont.

Emaomp o sevel ur staj brezhoneg ba fin mis Eost, ba Rieg, ha neuse emaomp o klask degass brud warnañ. Beb bloaz 'vez unan sort-se ; warlene 'oa bet ba Rosporden.

Amañ, da heul, zo un follenn warni traoù diwarbenn ar staj. Eveljust e c'hallfec'h krennañ ar pennad, gant ma vo, ur plassig bihan ewitañ ba ho kasetenn.

Mersi bras ataw en araog ha chañs vad deoc'h ha d'ho journal.

Loeis Donal, 29114 Banaleg

Kavet zo bet ur plassig bihan d'ar pennad, ha lennet e vo war ar gasetenn ahendall. Chañs vad d'ar stajidi, ha bec'h da vrezhoneg bew Kernew-Isel.

Pobl Vreizh

Kamaraded ker,

Setu, gant al lizher-mañ, ur skrid berr diwarbenn ar vouezhiadeg parlamantel e Kernew-Veur (Kernow).

KLEMMGAN DIVALL DA EUSKADI

Setu oc'h marwet
ha ne c'hellan tra
ha ne c'hellan tra
nemed kerc'had ho hanoioù
a c'hoarzh ouzh heni ho pro
ha kompren
perag e kanont flour em fenn
diaes
Txiki, Otaegi
ar varrenn boan
a oa al lapouss glas
ar raksin anezi
ne oa ket marw trumm
din-me
med tan
e gwad ar wased
a varwo.

Mikael MADEG
d'ar sul 28 a vis Gwengolo 1975

N'ouson ket hag eñv e vefe tu d'e embann, med m'ho pefe c'hoant da implijoud anezañ, e vo ezomm da reizhañ ar fasioù, me zo sur.

Plijoud a ra din lenn **Pobl Vreizh** ataw hag ez a ar gasetenn war wellaad, da'm soñj-me.

A galon ganeoc'h.

Wella Angell (William Brown),
Chy an Gell, **Saltash** (Kernow)
Breizh-veur

N'eo ket ar wech kentañ e skriv Wella Angell da b/Pobl Vreizh, hag e brezhoneg bep taol : peadra da lakaad meur a heni eus « paotred Breizh-Isel » da ruziañ gant ar vezh, o weled ez eus en tu all da vor Breizh Kernewveuris kaloneg awalc'h ewid deskif « yezh kozh hon tadoù » hag ober ganti, petra bennag m' o deus Kernewveuris ur yezh peusvarw da adsevel... Trugarez a lâromp, a greis kalon, da Wella Angell, hag e kassomp dezañ hor gwellañ hag hor c'halonekañ gourc'hemennou. Embannet eo e bennad « Ar vouezhiadeg parlamantel e Kernew-Veur » war an niverenn-mañ eus Pobl Vreizh eveljust.

A-wechoù hon eus bet lavaret droug diwarbenn ar PTT gall. En dro-mañ avad n'eus nemed meuleudi da roiñ dehe. Rag gant an adress savet evelhenn gant Wella Angell

Pobl Vreizh
C.C.P. 2746-79
RENNES
France

eo en em gavet e lizher ganeomp memestra! Kement hag ober, setu amañ adress hor gasetenn :

Pobl Vreizh
BP 304 - 29273 Brest-Cedex

Ur wech ouzhpenn, trugarez ha gourc'hemennou d'hon kenskriver eus Kernow.
Pobl Vreizh

GOUEL AN HAÑV

En **Uhelgoad**, d'ar sul 22 a vis Gouere
— goude lein/merenn : Mikael KERNE, BATTLEFIELD (deus Bro-Skoss) ; c'hoarioù, standoù, troioù ha lampchoù moto ;
— goude koan : FEST-NOS VRAS war an dachenn-sport (pe bar sal sport mar bez glaw).
Aoset gant UDB Kreis-Breizh.

RIDO NE BEZONAS TRADUKON

AR C'HOARZH N'A-NEUS KET EZOMM A DROIDIGEZH !

E **Lannilis** e oa un toullad mad a soudarded, hag en o zoues e oa **Rampog** ; **Fri ruz** hag ar **Reor Bantet** (evel ur wareg en ur mod). Portredoù pizh ne c'houlennont ket astenn d'o displegañ. Martese avad 'm bo aotre ganeoc'h da sevel, berr-ha-berr, un tamm rimadell gant o hanoioù :

Rampog, Fri ruz hag Reor Bantet

Toulloù risket drol an Alamanted (toulloù risket o vezañ unan eus leshanoioù an douristed).

Rag alies awalc'h n'eo ket trawalc'h bezañ « savet » ul leshanw da un den, med ur rimadell a vez gwraet da heul. Braw c'hoazh pa ne deu ket ar rimadell en he fezh da vezañ ul leshanw losteg.

Estreged er c'hreñvlec'hioù hag er parresioù bras e oa Alamanted. Hanoioù drol dezo a-wechoù. Petra, da skwer, zo ken di-alamant hag an hanoioù-mañ : **Fañch ar Maze**, **Lin Peton** ha **Jamari Marianna**, dastumet ganen e **Kerlouan**, **Trebabu** ha **Lambaol** « **Plouarzel** » ?

Da roiñ ul leshanw d'un den eo trawalc'h, alies, e tennfe en ur mod pe un all da un den all, anavezetoc'h ewitañ. Evelse ema kont gant ar peb brassañ eus al leshanoioù a vez roet er c'hèrioù bras en dewezh hiziw, leshanoioù deuet dre an tele ar bras anezo. E peb eil barres e vez kavet tud leshanwet, epad ur pennadig da vihannañ, **Mitterrand** peotramant **Leon Zitronn**. Ne vez ket ezomm kalz a dra ewid bezañ lesanwet.

Fañch ar Maze a oa un den eus **Kerlouan**, **François Maze** e hanw en ti-kêr, kredabl bras. Ma, an den-mañ en doa treid plad. Hag e toues ar soudarded alamant e oa unan a oa iwe. Gweled a reoc'h ne vez ket klasket pell pell.

Penaos e oa deuet tud ar vro e **Trebabu** da weled edo heñvel awalc'h ur soudard alamant hag ur vaoues kozh eus ar barres, **Lin Peton** he hanw mad, n'ouson dare. Med ne gavan ket drol, rag e parres **Plouider** en dewezh hiziw ez eus ur paotr yaouank n'eus ket tregont vloaz oad hag e ra e gamaladed **Soas Kou** anezañ.

E **Lambaol** adarre e oa **Strampig**. E gwirionez e oa daou **Strampig**, ar pezh a ziskouez n'eo ket ober ar c'hemm etre an dud eo roll nemetañ ul leshanw. Ar **Strampig** « breton » oa leshanwet evel-se abalamour bezañ « asmatik », e-gis ma vez lavaret e galleg (galleg hudur awalc'h ! ! !). Hag ar **Strampig** « alamant » a oa iwe.

Añfin. N'oa ket chomet re bell an Alamanted-se, chañs deomp, ha me ne chomin ket re bell war boues ho skouarn kennebeud, chañs deoc'h. Trawalc'h da gaoseal deoc'h c'hoazh memestra eus **Krakig** a oa e **Landeda** hag eus **Penn tous** a oa e **Gwipavas**.

Ha neuse, petra 'reoc'h, epad ar vresel c'hast-se, e oa chomet meur a vil paotr yaouank eus ar vro-mañ du-hont e **Bro-Alamagn**. Petra 'zo drol neuse e vefe deuet a-wechoù mignoniezh, hag ouzhpenn, etre lod eus ar re a oa deuet da gemer o flass (hag o avaloù !) ha merc'hed 'zo.

Dre-se, hag kuites dezo bezañ gwraet muioc'h eged « gweled » an eil an all, e oa deuet ur plac'h yaouank da vezañ **Hermann**, ewid re yaouank all he farres. Med ne lavarin ket deoc'h e pessort parres e oa...

M. Madeg

*
* *

ARABAD ANKOUAAD :

BEZ' E C'HELLOMP
KASS « POBL VREIZH »
D'AR SOUDARDED
EWID NETRA :
skrivañ d'ar gelaouenn

CAFÉ DES MOUETTES TAVARN AR SKREWED

Guinness diwar ar waskeres

Porzh a goñvers

BREST

Tél. 44.33.21

BREIZH HAG AN EUROP

POBL
VREIZH

Deuet eo an hañv warnomp ur wech ouzhpenn... N'eo ket ur mare d'en em soñjal, a lavaro lod : trawalc'h a soursi a vez a-hed ar bloaz e-mod-se ; chomomp a-sav daou vunut... Ken berr eo ar vakañsoù, ken hir ha ken divlas ar bloawezh-labour... Tennomp hon anal, gwraomp kof-rous war an traezh, bewomp disoursi kehid ha ma pado ar gwenneien, abred awalc'h e teuo an diskar-amzer, an awelaj, ar glaw, ar rew, ar skorn hag an añmerdamañ-choù.

Eveljust. Trist hag unton e vez buhez pemdezieg ar paour-kaezh. Ha memes buhez an heni n'eo ket paour-razh. Hag iwe buhez an heni n'en deus ket kudennoù a arc'hant. Karget eo an oabl gant koumoul du an dristidigezh, o vont d'an disesper a-wechoù. Trist ha borodus eo kevredigezh liberal Jiskar, nemed ez eo kant gwech gwashoc'h ewid ar paour, an heni dilabour, an heni divicher. Rag toud an dud n'o devez ket tro da vont da chasseal e-barzh koadeier don an Afrik : ar safari n'eo ket ur sport poble, ewid c'hoazh. Safari en ur c'horn eus an Afrik, merzhiañ bugale ha krennarded en ur c'horn all. Amin Dada, Bokassa, frwezhennoù c'hwerc'h an digolonisañ...

Achu eo dre amañ gant c'hoariva enoeüs botadeg an Europ... N'eus ket bet plass e-barzh ar sistem hanwet Frañs ewid ar pobloù bihan, ar minorelezhioù gwasket. N'eo bet klewet na mouezh ar Vretoned, nag heni Korsis, Oksitanis, Euskaris... « Aet oc'h skuizh o vezañ Gallaoued ? » a c'houlenn Ferniot. Aet omp skuizh, ya, peogwir n'eus ket Gallaoued ahanomp. Bretoned omp, ha sitoaianned ar Frañs, da c'hortos gwelloc'h mechañs. Frañsisien, mes pas Gallaoued. Ha neuse, petra eo ar Frañs ma n'eo ket ur sistem gall, tra kén ? Gall ha galleg. Plass ebed d'ar re n'int na Gallaoued na pennoù galleg a orin. Setu ase an « demokratiezh frañsaes ». Frañs, mamm an arzoù, an armoù hag al lesennoù, eme Du Bellay. Lesvamm, ya, mamm-gram-pouezh na oar nemed roiñ bazhadoù d'ar re n'int ket bet ganet ganti. Ha ni n'omp ket bet gwraet.

Ya, achu eo gant c'hoariva meur ar votadeg ewid an Europ. Kàer en deus

bet Yann-Edern Hallier ober e farouell, n'eo ket aet ar maout gantañ war dachenn ar farouellerezh, gant J.-J. S.-S. eo aet. Trec'het eo bet Breizh gant al Loren war ar poent-se... Penaos e c'hell an daou istrogell-se kavoud tu da farsal, pa ya ket fall an traoù e-barzh an diw vro ?

Komzet 'vez kalz eus al Loren hag eus he c'hudennoù. Kudennoù grevus int, a-dra-sur, ha n'eo ket ni amañ a raio sort ebed ewid o disterraad. Nemed ez eo aet gwall alies an tele ar radio hag ar wask war an tu-se, hag ez eus bet « ankouaet » komz eus kudennoù Breizh. Ken gwazh ha ken grevus int ha re al Loren, na boud ne vez ket gwraet kement a safar hag a drous diwar o fenn. Ase an heni ema an dalc'h, just awalc'h : galloud ar wask zo unan hag e vez lakaet ar gasetennerien da dewel gantañ war draoù zo, ha d'ober ar brassañ cholori war draoù all. War gudennoù Breizh e chomer sioul ewid ar mare, un eston. Nemed pa vez hanw eus tarzhadennoù an FLB hag eus FLB-ed kasset d'ar bidouf. Evel ma ne vefe Breizh nemed bro ar pardonioù, heni al lanw du (« Prop e vo an traezhennoù ! »), hag heni an FLB. Piw a hucho, ma n'eo ket ni eo, ez eus bet kollet 20 000 plass-labour e Breizh e-korf ar c'hwerc'h mis treme-net-mañ ? Ken gwazh hag al Loren, ya, ma n'eo ket gwashoc'h. Tachennoù kollet evel an elektronik, ar pesketaerezh, al labour-douar. Ema Breizh o pladañ, aet eo e marw bihan... Da c'hortos merwel ewid mad ? Ne c'hellomp ket gousañv e vefe kasset an travelling war du al Loren dalc'hmad (Lod a gav re c'hal-lekaet yezh Pobl Vreizh, setu amañ un tamm saosneg neuse, ewid diboaniañ ar re gisidig-se). Rag, ma c'heller, siwazh, lakaad Breizh hag al Loren keñver-ouzh-keñver war dachenn ar gudennoù ekonomikel, dre amañ ez eus un dra bennag ouzhpenn. Un dra, ha n'eo ket un draig. Ur vro vras, tud enni e-leizh, eo al Loren. Mes, en diavaes eus lodenn c'hermaneg departamant ar Moselle, ne vez ket santet ez eus dre eno ur bobl. Lorenis o hunan n' ansavont ket bezañ ur bobl. Ne c'heller ket lavared kemendall diwarbenn Breizh, petra bennag m' eo aet dister ar

spered broadel e-mesk hor pobl koloniset hag arallekaet. Amañ da vihannañ ez eus ul lusk, brassoc'h pe vras, gant an dihun broadel. War an dachenn gulturel emaer o strivañ ewid delc'her ar brezhoneg bew (gant ma vo yac'h ouzhpenn !) abaoe ur c'hantved d'an nebeutañ, hag a-viskoazh ez eus bet gant ar stourm-se ur perzh broadel, rag ar rannvroelion o hunan zo bet ha zo c'hoazh broadelourion dre guzh. Dre guzh, peogwir n'em devez ket ar gouraj d'henn bezañ en un doare splann. War an dachenn ekonomikel ema Breizh en un enkadenn na weler fin na diskoulm ebed dezi, er mod m'ema an traoù, kreisennet e Paris, en ur Stad renet gant bourc'hision, hag int mewelion sentus d'ur sistem ekonomikel hanwet kapitalism. Ha, bremañ, en un Europ gwan meurbed enni ar perzhioù sossialist.

Ar sistem-se ne bromet da Vreizh nemed un dra : ar c'halwidigezh touristikel. « Goullonderomp Breizh, eme ar pennoù bras, ha savomp enni tachennoù frank, tost d'ar mor bras pe e-kreis ar vro, ewid roiñ bod da douristed an Europ ». Setu ase an diskoulm nemetañ grataet da Vreizh. Ha war ar marc'had daou pe dri zredanva nukleel. Ha peuc'h bremañ !

A gav dehe ! Un dachenn all a chom c'hoazh, ha, 'med ha lakaet e vefemp toud bar bidouf, ne vimp ket skarzhet diwarni : an dachenn bolitikel. En diavaes eus an UDB, n'eus war wel strollad politikel all ebed o stourm war-un-dro ewid mad labourerien Vreizh hag ewid roiñ d'ar vro hec'h emrenerezh demokratel. Poent kargañ, toudoù ! Faezhet omp bet alies, hag e vimp c'hoazh moarvad. Mes pladet n'omp ket. Hag e talc'himp da stourm ha da vont dezi hardizh. Bewet al Loren, ya. Mes bewet Breizh iwe : hon tachenn-ni eo. Amañ eo ema ar chanter ganeomp. Diasezañ e Breizh ur sossialism emren ha denel, pebezh pal frealzus ! Tud yaouank, ha c'hwii iwe ar re ahanoc'h chomet yaouank a galon, deuit da roiñ dorn deomp, deuit e-barzh an UDB : frank eo an dachenn-labour, ne vo den ebed war hent !

UDB